

۱- برای عیب در صورت قیاس یک مثال بنویسید.

« پاسخ »

مثال: یخ از آب است- هر آبی مایع است، پس یخ مایع است.
عیب این قیاس در صورت است یعنی (حدوسط کاملاً و بتمامه در هردو مقدمه تکرار نشده است)

۲- اشتباه و خطا در فکر، ناشی از چیست؟

« پاسخ »

گاه به سبب نادرستی و عدم اعتبار صورت است و گاه به سبب نادرست بودن ماده و گاه به سبب هردو (هم صورت و هم ماده)

۳- یک مثال برای عیب در ماده‌ی قیاس بیاورید.

« پاسخ »

جیوه فلز است - هر فلزی چکش‌خوار است - پس: جیوه چکش‌خوار است. مثال دیگر:
جیوه فلز است، هر فلزی عایق است. پس: جیوه عایق است.

۴- درستی یا نادرستی عبارت زیر را تعیین کنید و جمله نادرست را تصحیح کنید.
شرط خطابه آن است که غرض و غایت معینی نداشته باشد.

« پاسخ »

نادرست. شرط خطابه آن است که غرض و غایت معینی داشته باشد.

۵- درستی یا نادرستی عبارت زیر را تعیین کنید و جمله نادرست را تصحیح کنید.
برهان «ائی» کاملاً یقینی و اطمینان‌بخش است.

« پاسخ »

نادرست. برهان لمّی کاملاً یقینی و اطمینان‌بخش است.

۶- تفاوت تعریف شعر از دیدگاه منطق‌دانان و عروضیان در چیست؟

« پاسخ »

در شعر از نظر منطق‌دانان نه وزن عروضی شرط است و نه قافیه، بلکه آنها صرف خیال‌انگیز بودن را شرط اصلی دانسته‌اند، در صورتی که در اصطلاح علمای عروض، شعر سخنی است دارای وزن و قافیه.

۷- نادرستی نتیجه‌ی به دست آمده از استدلال زیر به سبب صورت استدلال است یا ماده‌ی استدلال؟ توضیح دهید.
ارسطو انسان است و ارسطو فیلسوف است، در نتیجه انسان فیلسوف است.

« پاسخ »

عیب در صورت. زیرا در شکل سوم حداقل یک مقدمه باید کلی باشد در حالیکه هر دو مقدمه جزئی است.

۸- شرط این که خطابه شنونده را منفعل سازد و او را تحت تأثیر قرار دهد چیست؟

« پاسخ »

چون خطیب به اقوال پیامبران و اولیای دین و بزرگانی که سخنان مقبول دارند استشهاد می‌جوید و لحن را نیز با کلام متناسب می‌کند، سخنش بر دلها می‌نشیند و اگر مهارت در فن داشته باشد، دلها را از جای می‌جانباند و شوری در حاضران برمی‌انگیزد و هم‌چنین خطیب باید از پراکنده‌گویی و سخنان مشوش و غیرمنظم بپرهیزد و سخنانش به سوی غرض و غایتی معین جریان یابد.

۹- جدل را تعریف کنید و کاربرد آن را بگویید.

« پاسخ »

قیاسی است که از بحث و پرسش و پاسخی که به نحوی خاص بین دو تن درگیر می‌شود و مخاطب را وادار به تسلیم می‌کند یعنی با استناد به معتقدات گوینده، بطلان عقیده او را به خودش ثابت می‌کند. کاربرد جدل در این است که بطلان عقیده‌ی کسی را با استناد به معتقدات خود او معلوم سازیم.

۱۰- تفاوت برهان لمّی و برهان ائی را با ذکر مثالی توضیح دهید.

« پاسخ »

برهان لمّی، برهانی است که در آن از علت پی به وجود معلول برده شود، مثلاً: با عکسبرداری و آزمایش از بیمار، به ناراحتی و نوع بیماری پی می‌برند. اما برهان ائی برهانی است که از وجود معلول به وجود علت استدلال می‌کند مثلاً وقتی از تب و سردرد، حکم به سرماخوردگی یا حصبه یا بیماری دیگر شود.

۱۱- نادرستی نتیجه‌ی به دست آمده از استدلال زیر به سبب صورت استدلال است یا ماده‌ی استدلال؟ توضیح دهید.
هر کارمندی دیپلمه است و بعضی دیپلمه‌ها بیکارند، در نتیجه بعضی کارمندا بیکارند.

« پاسخ »

عیب در صورت. زیرا در شکل اول کبرا باید کلی باشد. در حالیکه در اینجا کبرا جزئی آمده است.

۱۲- نادرستی نتیجه‌ی به دست آمده از استدلال زیر به سبب صورت استدلال است یا ماده‌ی استدلال؟ توضیح دهید. همه‌ی گربه‌ها حیوان‌اند و برخی حیوانات گیاهخوارند، پس برخی گربه‌ها گیاهخوارند.

« پاسخ »

عیب در صورت. زیرا در شکل اول باید کبرا کلی باشد در حالیکه در اینجا کبرا، جزئی آمده است.

جای خالی را با کلمه مناسب پر کنید.

(شعر، خطابه، جدل، مجربات، صورت ماده، حواس، علوم متعارفه)

۱۳- اگر کسی فاقد یکی از ..... باشد، فاقد یک سلسله از معلومات است.

« پاسخ »

حواس

۱۴- اولیاتی که در علوم ریاضی به کار می‌روند ..... نامیده می‌شوند.

« پاسخ »

علوم متعارفه

۱۵- همه‌ی قوانین علوم تجربی از نوع ..... می‌باشند.

« پاسخ »

مجربات

۱۶- مسلمات در ..... به کار می‌رود.

« پاسخ »

جدل

۱۷- کاربرد مخیلات در ..... است.

« پاسخ »

شعر

۱۸- مقبولات در ..... به کار می‌رود.

« پاسخ »

خطابه

۱۹- عیب یک استدلال نادرست ممکن است از ناحیه‌ی ..... باشد یا از ناحیه‌ی ..... یا از ناحیه‌ی هر دو.

« پاسخ »

(صورت - ماده)

۲۰- از کدام یک از قضایا و مواد قیاس می‌توان در برهان استفاده کرد؟

« پاسخ »

از قضایای یقینی که عبارتند از: (محسوسات - اولیات - مجربات - متواترات) می‌توان در برهان استفاده کرد.

۲۱- از تشبیه فکر و استدلال به یک ساختمان چه نکاتی قابل استفاده است؟ توضیح دهید.

« پاسخ »

یک ساختمان مستحکم

۱- مواد و مصالح بی عیب و شایسته داشته باشد ← ماده‌ی کاذب نداشته باشد

۲- صورت و نقشه خوبی داشته باشد ← عیب در صورت نداشته باشد.

یک ساختمان مستحکم باید هم مواد و هم مصالح آن و هم صورت و نقشه‌ی آن بی‌عیب باشد یک فکر درست هم باید مواد به کار رفته در آن، کاذب نباشد و هم صورت آن (یعنی شرایط قیاس و شرایط حد وسط در آن) رعایت شده باشد.

۲۲- معمولاً در استدلال‌هایی که در زندگی روزمره به کار می‌بریم برخی ..... و ..... را به صراحت بیان می‌کنیم، چون مخاطب از آن اطلاع دارد.

« پاسخ »

مقدمات و نتیجه

۲۳- گاهی در زبان طبیعی چنانچه موضوع قضیه اموری مانند انسان، فرد، شیء و ... باشد که شنونده از آن اطلاع دارد، آن‌گاه موضوع قضیه ذکر نمی‌شود. برای این تعریف ۲ مثال بزنید؟

« پاسخ »

همه در امتحان قبول شدند ← همه دانش‌آموزان در امتحان قبول شدند.

همه از زمین‌لرزه می‌ترسند ← همه انسان‌ها از زمین‌لرزه می‌ترسند.

۲۴- به دلخواه ۳ کلمه انتخاب کنید که بار ارزشی مثبت - منفی و خنثی داشته باشد؟

« پاسخ »

مثال: او به شهادت رسید.

او به هلاکت رسید.

او مرد.

۲۵- از میان صنعت‌های پنج‌گانه منطقی «خطابه» را تعریف کنید.

« پاسخ »

سخنی است که برای تشویق مردم به انجام یا ترک عملی از طریق تحریک عواطف و اقناع آنها مورد استفاده قرار گیرد.

(۰/۲۵)

(۰/۲۵)

۲۶- در هریک از قضایای زیر، نوع برهان را مشخص کنید. (لمّی - ائی)

(الف) پزشکان در آزمایشگاه با تجزیه خون یکی از مراجعه‌کننده‌ها پی بردند که او بیماری دیابت دارد.

(ب) مردم با مشاهده ویرانی تعداد زیادی از ساختمان‌های شهر، متوجه شدت زلزله در آن منطقه شدند.

« پاسخ »

(ب) ائی (۰/۲۵)

(الف) لمّی (۰/۲۵)

۲۷- در هریک از استدلال‌های زیر، چه مغالطه‌ای به کار رفته است؟

(الف) هر تعریفی فکر است. هر تصدیقی فکر است.

(ب) در باز است. باز پرنده است.

« پاسخ »

(الف) مغالطه در صورت (یا شرایط شکل دوم رعایت نشده است). (یا ماده مقدمه دوم/ کبرا غلط است). (۰/۵)

(ب) مغالطه در صورت (یا حد وسط در دو مقدمه به یک معنا به کار نرفته است/ تکرار نشده است. یا استدلال دارای حد وسط نیست) (۰/۵)

۲۸- از میان صنعت‌های پنج‌گانه «شعر» را تعریف کنید.

« پاسخ »

شعر عبارت است از سخن خیال‌انگیز که باعث تأثر روحی مطلوب در مخاطب می‌شود. (ص ۸۵) (۰/۵)

۲۹- برهان زیر، چه نوع برهانی است؟

«پزشکی از سرفه‌های خشک فرد بیمار، به مسلول بودن او پی می‌برد»

الف) دئی   ب) لمئی

« پاسخ »

الف- ائی (ص ۸۳)   (۰/۲۵)

۳۰- جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید:

الف) ملاک برتری انسان نسبت به سایر موجودات، قدرتِ ..... است.

ب) مفهوم ذاتی که اختصاص به یک ذات دارد و آن را از ذات‌های دیگر جدا می‌سازد، ..... نام دارد.

ج) قضیه‌ای که موضوع نتیجه در آن باشد، ..... نامیده می‌شود.

د) شکل سوم قیاس اقترانی دارای ..... ضرب نتیجه بخش است.

ه) سخنی که برای تشویق مردم به انجام یا ترک عملی از طریق تحریک عواطف آنها استفاده می‌شود، ..... نام دارد.

« پاسخ »

الف) نطق (یا تفکر یا تعقل یا اندیشه) (ص ۱)   ب) فصل (ص ۲۱)   ج) صغرا (ص ۶۱)
د) شش (ص ۶۶)   ه) خطابه (ص ۸۴)   (هر مورد ۰/۲۵)

۳۱- شعر منطقی چه تفاوتی با شعر ادبی دارد؟

« پاسخ »

در شعر منطقی تخیل آمیز بودن شرط اصلی است. در شعر ادبی وزن و قافیه شرط اصلی است. (۰/۵)

۳۲- اصطلاح مقابل را تعریف کنید. «مغالطه»

« پاسخ »

استفاده از شکل ظاهری استدلال و مخفی کردن صورت غلط یا ماده غلط به منظور مخدوش کردن ذهن مخاطب.

(گمراه کردن/ منحرف کردن/ به غلط انداختن) ①

۳۳- استدلالی که از قضایای مشهور یا مسلّم تشکیل می‌شود و طرف مقابل را قانع می‌کند چه نام دارد؟

« پاسخ »

جدل (۰/۲۵)

۳۴- درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید.
اصول دین با «برهان» همراه است.

« پاسخ »

درست است. (۰/۲۵)

۳۵- جدول زیر را کامل کنید:

تداخل	تضاد	قضیه
..... (ب)	..... (الف)	هیچ کافری عاقل نیست.

« پاسخ »

الف) هر (۰/۲۵) کافری عاقل است. (۰/۲۵) ب) بعضی (۰/۲۵) کافرها عاقل نیستند. (۰/۲۵)

۳۶- نوع مغالطه‌ی قضیه‌ی زیر را مشخص کنید:
در باز است، باز پرنده است، پس در پرنده است.

« پاسخ »

حد وسط ندارد. یا کلمه‌ی باز در هر دو مقدمه به یک معنی بکار نرفته است. (۰/۵)

۳۷- مغالطه از نظر منطقی چگونه استدلالی است؟

« پاسخ »

استفاده از شکل ظاهری استدلال (۰/۲۵) و مخفی کردن صورت غلط (۰/۲۵) یا ماده غلط (۰/۲۵) به منظور مخدوش کردن ذهن مخاطب (۰/۲۵)

۳۸- شعر ادبی را با شعر منطقی مقایسه کنید.

« پاسخ »

در شعر ادبی وزن و قافیه ضرورت دارد (۰/۲۵) در حالی که در شعر منطقی، ملاک خیال‌انگیز بودن است. (۰/۲۵)

۳۹- جای خالی را با کلمه مناسب کامل کنید:

استدلالی که در آن از علت به معلول پی‌برده می‌شود، برهان ..... نام دارد.

« پاسخ »

لمّی (۰/۲۵)

۴۰- درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید:
سخنی که برای تشویق مردم به انجام یا ترک عملی از طریق تحریک عواطف آنها بیان می‌گردد، «جدل» نام دارد.

« پاسخ »

نادرست است. (۰/۲۵)

۴۱- در قضیه‌ی زیر، نوع مغالطه را مشخص کنید:
جیوه فلز است. هر فلزی جامد است پس جیوه جامد است.

« پاسخ »

ماده در مقدمه‌ی دوم (کبرا) غلط است. (زیرا تمام فلزات جامد نمی‌باشند.) یا اشکال ماده (۰/۵)

۴۲- در قضیه‌ی زیر، نوع مغالطه را مشخص کنید:
دوست صمیمی من، آذر است. آذر، نهمین ماه سال است. پس دوست صمیمی من، نهمین ماه سال است.

« پاسخ »

حد واسط ندارد. یا کلمه‌ی «آذر» در هر دو مقدمه به یک معنی به کار نرفته است. یا اشکال در صورت (۰/۵)

۴۳- نوع برهان زیر را تعیین کنید: (اثنی و لمّی)
مریم را دیروز بسیار بر افروخته دیدم. پس حتما او سرما خورده و تب داشته است.

« پاسخ »

اثنی (۰/۵)

۴۴- خطابه را تعریف کنید.

« پاسخ »

سخنی که برای تشویق مردم به انجام یا ترک عملی از طریق تحریک عواطف یا اقناع آنها انجام می‌شود. (۰/۵)

۴۵- تعیین کنید در مورد زیر، چه مغالطه‌ای بکار رفته است؟
خفاش پرنده است. هر پرنده‌ای تخم‌گذار است.

« پاسخ »

محتوا و ماده‌ی مقدمه‌ی دوم غلط است. (یا: اشکال در ماده) (۰/۵)

۴۶- تعیین کنید در مورد زیر، چه مغالطه‌ای بکار رفته است؟
مینا دوست من است. مینا پرنده است.

« پاسخ »

حد وسط ندارد (یا: حدوسط به یک معنا نیست. یا: اشکال در صورت) (۰/۵)

۴۷- جای خالی را با کلمه مناسب کامل کنید:
در برهان ..... از علت به معلول پی برده می‌شود.

« پاسخ »

لمی (۰/۲۵)

۴۸- درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید:
استدلالی که منجر به یقین می‌شود «جدل» نام دارد.

« پاسخ »

نادرست است. (۰/۲۵)

۴۹- جای خالی را با کلمه‌ی مناسب پر کنید.
استدلال‌هایی که ظاهراً درست اما واقعا غلط هستند، ..... نامیده می‌شوند.

« پاسخ »

مغالطه یا سفسطه (۰/۲۵)

۵۰- از میان صناعات پنج‌گانه «شعر» را تعریف کنید.

« پاسخ »

سخن خیال‌انگیزی (۰/۲۵) که باعث تاثر روحی مطلوب در مخاطب می‌شود. (۰/۲۵)

۵۱- تعیین کنید استدلال ذیل به چه دلیل مغالطه است؟
هرکس شب‌ها دیر به خانه برود، آدم بدی است. پس حتماً همسایه‌ی ما هم آدم بدی است که هرشب دیر می‌رسد.

« پاسخ »

عیب در ماده، زیرا مقدمه‌ی اول یقینی و مطمئن نیست. (۰/۵)

۵۲- تعیین کنید استدلال ذیل به چه دلیل مغالطه است؟

شیر مایعی مقوی است. شیر حیوانی درنده است. پس مایع مقوی، حیوانی درنده است.

« پاسخ »

حد وسط به یک معنی نیست (یا حد وسط ندارد. - یا اشکال در صورت است.) (۰/۵)

۵۳- تعیین کنید استدلال ذیل برهان ائی است یا لمی؟

شنیده‌ای که فلان دوستان در تصادف مصدوم شده‌است؟ حتما او هنگام رانندگی بی احتیاطی کرده‌است.

« پاسخ »

انی (۰/۲۵)

۵۴- تعیین کنید استدلال ذیل برهان ائی است یا لمی؟

مریم به شدت برای کنکور درس خوانده و دختر با ایمانی است و به خدا هم توکل دارد، پس در دانشگاه خوبی پذیرفته می‌شود.

« پاسخ »

لمی (۰/۲۵)

۵۵- به چه استدلالی «مغالطه» گفته می‌شود؟

« پاسخ »

استفاده از شکل ظاهری استدلال (۰/۲۵) و مخفی کردن صورت غلط (۰/۲۵) یا ماده‌ی غلط (۰/۲۵) به منظور مخدوش کردن ذهن مخاطب. (۰/۲۵)

۵۶- «شعر منطقی» را با «شعر ادبی» مقایسه نمایید.

« پاسخ »

شرط شعر منطقی خیال‌انگیز بودن است. (۰/۲۵)

در حالی که در شعر ادبی وزن و قافیه داشتن ملاک است. (۰/۲۵)

۵۷- استدلالی که برای تشویق مردم به انجام یا ترک عملی از طریق تحریک عواطف آنها صورت می‌گیرد، ..... است.

« پاسخ »

خطابه (۰/۲۵)

۵۸- تعیین کنید که عبارت زیر صحیح یا غلط می‌باشد.
در «برهان» از مواد و محتوی یقینی استفاده می‌شود.

« پاسخ »

صحیح (۰/۲۵)

۵۹- مغالطه را تعریف نمایید.

« پاسخ »

مغالطه عبارت است از: استفاده از شکل ظاهری استدلال (۰/۲۵) و مخفی کردن صورت (۰/۲۵) یا ماده غلط آن استدلال (۰/۲۵) به منظور مخدوش کردن ذهن مخاطب. (۰/۲۵)

۶۰- برهان لمّی و ائی را با یکدیگر مقایسه نمایید.

« پاسخ »

برهان لمّی = از علت پی به معلول می‌برد. (۰/۵)
برهان ائی = از معلول پی به علت می‌برد. (۰/۵)

۶۱- به سؤال ذیل پاسخ تشریحی دهید:
مغالطه را تعریف کنید و یک مثال برای آن بنویسید.

« پاسخ »

مغالطه عبارت است از: استفاده از شکل ظاهری استدلال و مخفی کردن صورت یا ماده غلط آن استدلال به منظور مخدوش کردن ذهن مخاطب. (۰/۵)
یکی از مثال‌های کتاب یا هر مثال صحیح دیگر قابل قبول است. (۰/۵)

۶۲- به سؤال ذیل پاسخ تشریحی دهید:
اقسام برهان را نام ببرید و هر کدام را به اختصار تعریف کنید.

« پاسخ »

برهان ائی (۰/۲۵) برهان لمّی (۰/۲۵)
ائی = از معلول به علت پی بردن است. (۰/۲۵)
لمّی = از علت به معلول پی بردن است. (۰/۲۵)

۶۳- در استدلال زیر چه مغالطه‌ای به کار رفته است؟

«شیر مایعی خوراکی است. شیر حیوانی درنده است. پس: مایعی خوراکی حیوانی درنده است.»

« پاسخ »

عدم تکرار حد وسط (یا به یک معنی نبودن کلمه‌ی «شیر» در مقدمات- یا نداشتن حد وسط) (۰/۵)

۶۴- از میان صنعت‌های پنج‌گانه «شعر» را تعریف کنید.

« پاسخ »

سخن خیال‌انگیزی (۰/۲۵) که باعث تأثر روحی مطلوب در مخاطب می‌شود. (۰/۲۵)

۶۵- پاسخ صحیح را انتخاب کنید:

اگر در برهان از علت به وجود معلول پی ببریم، برهان ..... است. (۱) ائی (۲) لمئی

« پاسخ »

مورد ۲ (۰/۲۵)

۶۶- سخنی که ظاهری استدلال‌گونه دارد و از «صورت» یا «.....» غلط استفاده می‌کند «.....» نام دارد.

« پاسخ »

ماده - مغالطه (یا سفسطه) (۰/۲۵)

۶۷- به چه دلیل استدلال روبه‌رو مغالطه است؟ «در باز است. باز پرنده است. پس: در پرنده است.»

« پاسخ »

عدم تکرار حد وسط (یا به یک معنی نبودن کلمه‌ی «باز» در مقدمات - یا نداشتن حد وسط) (۰/۵)

۶۸- شعر منطقی و شعر ادبی چه تفاوتی با یکدیگر دارند؟

« پاسخ »

شرط شعر منطقی خیال‌انگیز بودن آن است و شرط شعر ادبی داشتن وزن و قافیه است. (۰/۵)

۶۹- استدلالی که از قضایای مشهور و مسلم تشکیل می‌شود و طرف مقابل را قانع می‌کند، چه نام دارد؟
(۱) جدل (۲) خطابه

« پاسخ »

جدل (۰/۲۵)

۷۰- «مغالطه» استفاده از شکلی ظاهری استدلال و مخفی کردن صورت و یا ..... غلط آن به‌منظور ..... مخاطب است.

« پاسخ »

ماده - مخدوش کردن ذهن (گمراه کردن) (۰/۲۵)